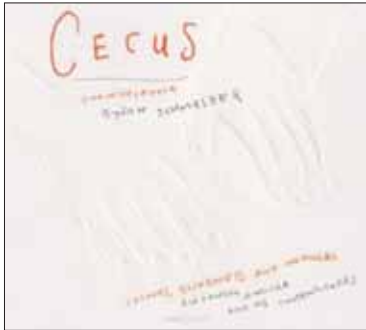

WOORD, KLANK & BEELD

CD RELIGIEUS

Polyfonie
Alexander Agricola

In tegenstelling tot veel andere gezelschappen uit de wereld van de oude muziek focussen Björn Schmelzer en zijn ensemble Graindelavoix niet enkel op de vertolking. Je krijgt het gevoel dat hij en zijn kompanen het zoeken naar de goede uitvoeringswijze even interessant vinden. Dat is verheugend, want al te vaak wordt men ook in de oude muziek verleid om altijd weer dezelfde gladde stemmen naadloos bijeen te plaatsen. Iedere aarzeling, elke huiver voor de eerste stap in de maagdelijke sneeuw valt dan weg. Alsof alles zomaar vanzelfsprekend zou zijn. Graindelavoix bekoort ons door telkens opnieuw te komen aandragen met een avontuur. Schmelzer kan nog echt warm worden van een nieuw inzicht. Hij kikt op een grappig woord of een sterke gedachte. Neem nu de titel van zijn nieuwste cd: *Cecus*, de blinde. Die blinde komt uit een compositie van Alexander Agricola

la (de Gentenaar Alexander Ackerman, 1446-1506) die noteert: „*Cecus non judicat de coloribus*”, een blinde heeft niet te oordelen over kleuren. Die blindheid kan op vele wijzen worden geïnterpreteerd. Je kunt letterlijk, lichamelijk blind zijn, maar er is ook geestesblindheid, die hoort bij grote passies zoals liefde, haat en verdriet. Passie barst als het ware uit elke porie van de zangers van Graindelavoix. En Björn Schmelzer kon geen betere meester kiezen dan Agricola. De componist en zanger was bij leven een bijzonder speelse en reislustige man, die nergens een vaste stek vond, maar altijd op doortocht was. Hij zong zowel aan het Franse hof als bij de bisschop van Kamerijk, in Florence en Napels. Uiteindelijk stierf hij in het Spaanse Valladolid als lid van de hofkapel van Filips de Schone die op 'trouweis' was in Spanje. Muzikaal was Agricola een excentrieke figuur, die bijzonder complexe en ritmisch uiterst knap georganiseerde muziek kon bedenken. Hij was een man wiens muziek vol raadsels zit en venijn durft te stoppen in de details. Het is muziek die maar kan worden uitgevoerd, als je de streken van deze vos kent. Muziek dus die de uitvoerders blijft verrassen, uitdagen. Kortom, die iedereen de ogen opent. Maar daar is het die rebelse avonturiers van Graindelavoix beslist om te doen. (JC)

Cecus. Alexander Agricola and his Contemporaries, Graindelavoix onder leiding van Björn Schmelzer, Glossa (distributie harmonia mundi), GCD P32105, 20,40 euro.

CD KLASSIEK

Het beste van...
Antonin Dvorak

Telarc's Everybody's Classics, Klassiek voor iedereen, is een prima merk voor muzikliefhebbers in onzekere economische tijden. Want de opnamen die dit merk voorschotelt, op een handige dubbel-cd, mogen er gerust zijn. Ze zijn keurig afgewerkt en brengen grote repertoirestukken, die je eigenlijk in huis zou moeten hebben.

Op deze dubbelaar treffen we zo Dvoraks twee meest populaire symfonieën aan, de achtste en de negende (die ook wel *Van de Nieuwe Wereld* wordt genoemd). De negende werd vrij recentelijk opgenomen (in 2005) door het symfonieorkest van Cincinnati onder de leiding van de componist-dirigent Paavo Järvi. En in de achtste is het André Previn die de Filhar-

monie van Los Angeles de weg wijst. Gezien deze dirigent onderhand al de tachtig voorbij is, is het logisch dat het hier om een oudere opname gaat. Ze dateert uit 1989, toen Previn nog in de kracht van zijn leven met het dirigeerstokje uithaalde.

Het laatstgenoemde orkest speelt overigens ook nog het beroemde *Scherzo Capricioso opus 66* en de vioolnocturne opus 40. Het Rotterdams Kamerorkest vertolkt ten slotte de mooie, maar te weinig geprogrammeerde strijkersserenade opus 22. Het doet dat trouwens voortreffelijk, zij het zonder potten te breken. Maar de Rotterdamers vallen zeker niet uit de toon tegenover de meer bekende collega's, want ook die spelen oerbetrouwbaar en degelijk, zij het zonder grote originaliteit. Nu is dat ook niet de bedoeling van Telarc. Het enige wat ontbreekt, is een degelijk inlegboekje. Want met zo'n 'klassiek voor iedereen'-benadering zou je er toch wel mogen van uitgaan dat deze laag geprijsde dubbel-cd's ook bij luisteraars zal terechtkomen die misschien voor het eerst een werk van Dvorak aankopen. Een beetje uitleg en achtergrond zou dan welkom zijn. Maar voorts, een keurige aanbieding. (JC)

Everybody's Dvorak, 2 cd's, Telarc (distributie codex), 80757, 12,50 euro.

BOEK KUNST

Sint-Ludgardis
Karl Scheerlinck

De laatste jaren herontdekken we het rijke patrimonium van de vele schoolgebouwen die eertijds in Vlaanderen werden opgetrokken. Een van de opmerkelijke scholen is ongetwijfeld de Antwerpse Sint-Ludgardis, in 1911 door 'juffrouw' M.E. Belpaire gesticht als een pioniersinstelling van 'Vlaams' hoger secundair onderwijs voor meisjes.

BOEK BIJBEL

Joodse wijsheid
Uitgeverij Kok

In 1927 verhuisde de school naar het statige Hotel Grisar in de oude Antwerpse binnenstad. Mecenas was de industrieel Lieven Gevaert. Voor de uitbreiding van de school werd architect Flor Van Reeth aangetrokken, lid van de kunstenaarsvereniging De Pelgrim, waar ook Felix Timmermans bij hoort. In een fraai geïllustreerd werk beschrijft en analyseert kunsthistoricus Karl Scheerlinck het patrimonium van de Sint-Ludgardisschool en dat naar aanleiding van haar honderdjarige bestaan. Scheerlinck besteedt veel aandacht aan de kapel van Van Reeth en aan de kostbare glasramen die Eugeen Yoors ontwierp. De architect, die later verschillende kerken tekende en zelfs plannen had voor een kathedraal van de wereldvrede, beschouwde de kapel als zijn eerst grote verwezenlijking. Het was een lage ruimte, om aldus de gelovigen beter te betrekken bij de eucharistie. In die zin dus een pionierswerk, heel anders dan de destijds gebruikelijke ker-

kenbouw. Helaas werd het gebouwdhuis in 1991 ontmanteld en de kunstwerken elders in de school geïntegreerd. Scheerlinck besteedt ook ruime aandacht aan de plannen voor een nieuw schoolgebouw (de instelling blijft immers groeien), getekend door Stéphane Beel, een van onze levende toparchitecten. (EDS)

Karl Scheerlinck, *Architectuur en schoolcultuur. Sint-Ludgardisschool Antwerpen-Stad 100 jaar*, eigen beheer, Antwerpen, 2011, ISBN 978 90 8152 661 6. De twee gedenkboeken kosten 25 euro en zijn te bestellen bij Sint-Ludgardisschool, Maarschalk Gérardstraat 18, 2000 Antwerpen, informatie@stludgardisantwstad.be, fax 03 233 83 96.

Anders dan men wel zou vermoeden, put dit bundeltje joodse wijsheden niet uit de schat van uitspraken van chassidische meesters, maar uit de Bijbelse wijsheidsliteratuur. Op maat gesneden lezen we het hele jaar door uit de boeken Ezra, Tobit, Esther, Wijsheid, Daniël en Makkabeeën. Wel te verstaan tot 11 maart, want voor de rest van het jaar serveert de samensteller ons spreuken uit het onovertroffen boek Wijsheid van Jezus Sirach, in de katholieke traditie bekend als Ecclesiasticus. Het Bijbelboek dateert uit de tweede eeuw voor Christus en werd ons in het Grieks overgeleverd.

De samensteller kiest voor een oude vertaling. Het gebed van de mannen in de vuuroven (uit Daniël) staat zelfs in de berijmde versie van Jacob Revius (1586-1658), een dichter en calvinistisch predikant die een van de makers was van de Statenvertaling (1634). Hij dichtte ook het nog steeds geciteerde vers: „*T' en sijn de Joden niet, Heer Jesu, die u cruysten.*” Een geschenkboekje. (EDS)

Joodse wijsheden voor elke dag, Kok, Kampen, 2011, 9,90 euro, ISBN 978 90 4351 851 2.

BOEK ACTUALITEIT

Afrika in vogelvlucht
Richard Dowden

Jarenlang verschenen nauwelijks boeken over Afrika, tenzij bij kleine, gespecialiseerde uitgeverijen. De ommekeer kwam er met werken over koning Leopolds Congo Vrijstaat, met al het voorlopige hoogtepunt (in ons taalgebied) het meermaals bekroonde Congo van David Van Reybrouck.

Voor westerse schrijvers is Afrika echter een valstrik. Het probleem immers is dat het concept 'Afrika' door de Europeanen werd uitgevonden. Het waren de koloniale machten die de grenzen van de staten trokken en het waren blanke die bevolkingsgroepen etnische etiketten opplakten. Richard Dowden is een ervaren

Afrikanerziger en gewezen journalist voor de Britse kranten *The Times* en *The Independent*. Vanuit zijn ervaring belicht hij een aantal aspecten van Afrika, waarbij hij telkens kritisch de perceptie van het Westen op de korrel neemt. IJzingwekkend is bijvoorbeeld zijn relaas over de volkerenmoord in Rwanda, die aan de neus van de internationale pers voorbijging. De westerse media hadden immers hun correspondenten naar Zuid-Afrika gestuurd, waar de eerste vrije verkiezingen plaatsvonden en waar gevreesd werd voor een 'bijltesdag'. Pas weken later drong het Rwandese drama door in de grote kranten.

Ook ontluisterend is Dowdens verhaal over de burgeroorlog in Angola, waar hij alle vooroordelen over de verschillende partijen ontmaskert. De zogeheten communisten waren simpelweg een bepaalde elitegroep die een andere elite het licht in de ogen niet gunde. Niet onverwacht krijgt ook Congo van Dowden een eigen hoofdstuk.

Over de opkomst van China in Afrika is de auteur pessimistisch: „Het is geen wonder dat de Afrikaanse landen die het meest van China hebben ontvangen, de landen zijn met de meeste olie, maar ook met de minste openheid en de meest erbarmelijke omstandigheden waar het corruptie, oorlog of mensenrechtenschendingen be-

treft.” Beter is het te zeggen: grondstoffen.

Is er hoop voor Afrika? Ja, meent de auteur. Het nieuwe Afrika komt eraan, maar een diepgaande verandering zal nog generaties vergen. Oorzaak is volgens hem de kloof tussen de zelfbewuste Afrikaan, die deelneemt aan de globale ontwikkeling, en mensen in de vreselijkste sloppenwijken rond de miljoenensteden van Kenia, Nigeria of Zuid-Afrika. „Ze doen wat Afrika het beste kan: overleven van dag tot dag. Maar ze dromen van een betere toekomst.” Lezenswaardig boek. (EDS)

Richard Dowden, *De staat van Afrika, Omniboek*, Kampen, 2010, 576 blz., 27,50 euro, ISBN 978 90 5977 505 3.